

تکنولوژی فروآلیاژ

Noble Ferroalloys

Ferro Nickel

Ferro Niobium

Ferro Molybdenum

Ferro Titanium

Ferro Vanadium

Ferro Aluminum

Ferro Tungsten

Ferro Boron

کاربرد: برای آلیاژسازی فولادها و چدن ها و نیز برای اکسیژن زدایی، گوگردزدایی و تصفیه فولاد استفاده می شود.

- فروآلیاژ تانیج: فرومنگنز، فروکروم و فروسیلیس
- انواع دیگر: فرونیکل، فرومولیبدن، فروتنگستن، فرونیوبیوم، فروتیتانیوم، فرووانادیوم ، فروزیرکونیوم
- بیشتر فروآلیاژها در کوره الکتریکی تولید می گردند.
- تولید فروآلیاژهای خاص با روش آلومینیوترمیک و دیگر فرآیندهای احیای ناپیوسته متالوترمیک انجام می شود.

اصول ساخت فروآلیاژ

- فروآلیاژها از طریق احیای اکسیدهای فلزهای توسط یک احیا کننده مناسب و در حضور آهن یا اکسید آهن تولید می شوند.
- یک عنصر که اکسید پایدارتری تشکیل میدهد میتواند بعنوان یک احیا کننده برای اکسید با پایداری کمتر بکار می رود.
- حضور آهن یا اکسید آهن از طریق انحلال فلز در آهن و در نتیجه کاهش اکتیویته آن، فرآیند احیا را تسهیل می کند.
- حضور آهن نقطه ذوب آلیاژ را کاهش داده و بنابراین انجماد و جدایش بهتر سرباره - فلز صورت می گیرد.

- متداولترین احیاکننده هایی که بصورت تجاری برای تولید فروآلیاژها بکار می روند کربن و سیلیسیوم می باشند.
- از کلسیم، منیزیم و آلومینیوم نیز بعنوان احیاکننده برای تولید آلیاژهای خیلی با ارزش استفاده می گردد.
- فرومگنز پرکربن، فروکروم پرکربن و فروسیلیس معمولاً از طریق احیای کربوترمیک تولید می شوند.

تولید فرومنگنز

فرومنگنز مهمترین آلیاژ در صنعت فولاد بوده و مصرف آن در جهان بیشتر از مجموع مصرف دیگر فروآلیاژها است.

خاکه های مهم منگنز: پیرولوزیت، سیلوملان و هولاندیت

کانی های اکسید پایین تر منگنز: برانیت، اسپساریت، ردنیت و غیره

فاکتورهای مهم در انتخاب خاکه منگنز:

الف) مقدار منگنز خاکه

ب) نسبت Mn/Fe

ج) اجزا تشکیل دهنده سرباره مانند سیلیکا یا آلومینا

منگنز در شکل اکسیدهای پایین تر به دلیل نیاز به کربن کمتر برای احیا مناسب تر است.

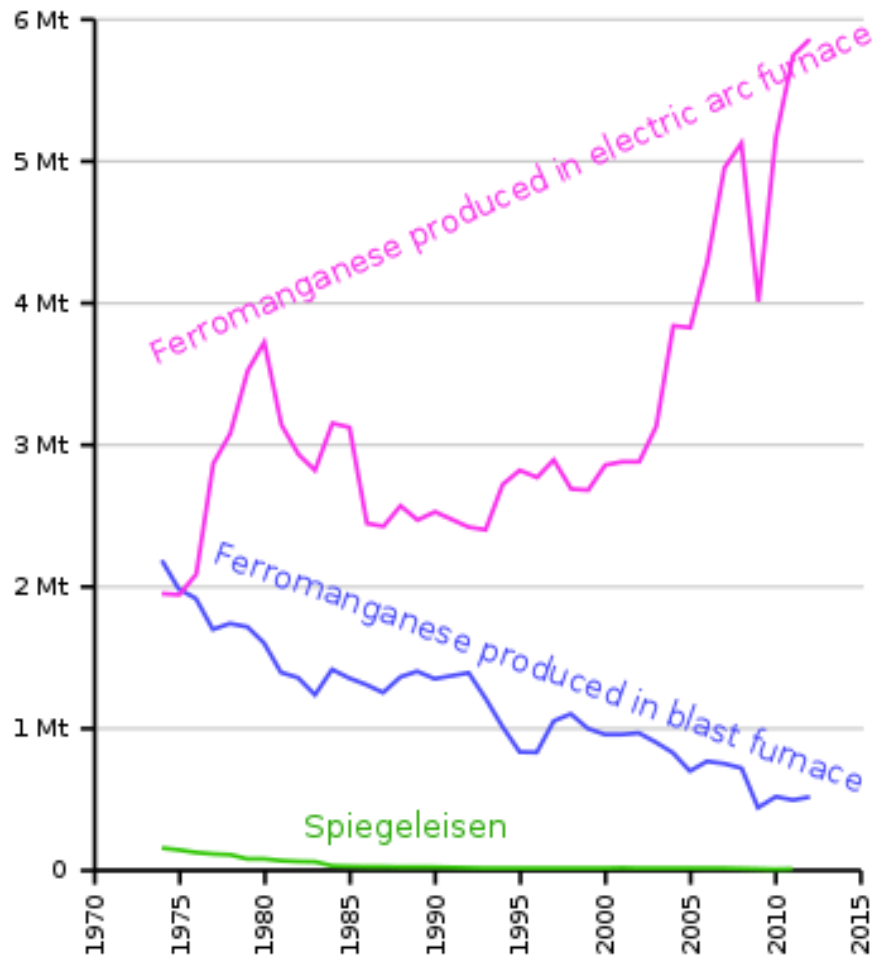
Pyrolucite

e

Psilomelane

Hollandite

- ❖ فرومگنز پرکربن می تواند در یک کوره دمشی یا کوره قوس الکتریکی تولید گردد.
- ❖ مواد برای تولید فرومگنز پرکربن: خاکه منگنز، کک، فلاکس و چسب الکتروود
- ❖ ابعاد مواد خام نقش مهمی در کنترل سرعت واکنش ایفا می کند.
- ❖ اندازه مطلوب خاکه Mn برای بار کوره ۵۰-۱۰ mm و کک 6-25mm است.
- ❖ ذرات ریز کک که سبک تر هستند به آسانی توسط گازها به بیرون میروند.
- ❖ در ضمن ذرات ریز روی نفوذ الکتروود در بار، مقاومت الکتریکی بار و پخش حرارت حاصل در ون کوره تاثیر میگذارد و به تبع آن، تاثیر کلی روی افزایش مصرف توان ویژه، افزایش اتلاف منگنز و کربن و کاهش تولید خواهد بود.

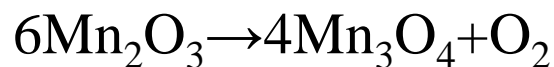
اکسیدهای آهن، منگنز، سیلیسیوم، فسفر و غیره موجود در خاکه در حین ذوب، توسط کربن کک احیا میشوند.

واکنش های رخ داده در حین ذوب به شرح زیر هستند:

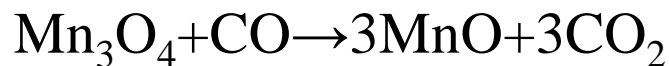
در دمای 430°C ، MnO_2 طبق واکنش زیر تجزیه می شود:

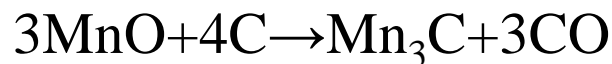
تجزیه Mn_2O_3 در 950°C :

اکسیژن با کربن ترکیب شده و گاز CO و CO_2 تولید می کند و Mn_3O_4 توسط CO به MnO احیا می شود:

MnO به منطقه دمای بالا رسیده و در آنجا در 1430°C توسط کربن احیا می گردد:

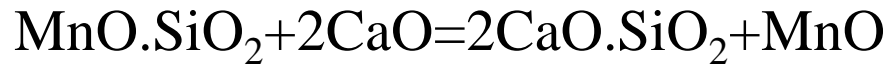
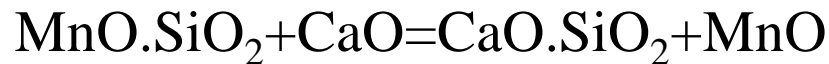

ترکیب Mn_3C در آلیاژ مذاب حل می شود.

اکسید MnO یک اکسید قلیایی است و با SiO_2 ترکیب شده و $MnO.SiO_2$ و $2MnO.SiO_2$ شکل میگیرد.

بنابر این ضروری است برای آزاد سازی MnO ، آهک اضافه شود:

MnO آزاد شده می تواند در ادامه با کربن احیا شود.

نکته: تولید $Fe-Mn$ می تواند توسط یک روش بدون فلاکس انجام گیرد در این مورد مق دار MnO در سرباره خیلی زیاد است.

در عملیات بدون فلاکس، مقدار فسفر سرباره معمولاً پایین است. سرباره غنی از MnO تولید شده ممکن است در ادامه برای تولید سیلیکومنگنز بکار رود.

تولید فروسیلیس

فروسیلیس از طریق احیای کوارتزیت با یک احیا کننده کربنی در کوره قوس مخفی تولید می شود.

مواد حاوی سیلیسوم: کوارتز، انیکس، سنگ کریستال (در کوهی)، آمتیست (یاقوت ارغوانی)، اپال ، کرنلین، جاسپر، ماسه و غیره

ارزانترین مواد غنی از سیلیسیوم: کوارتز، کوارتزیت و کلسدونی (سنگ یمانی)

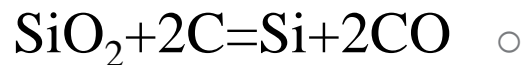
کوارتز: کانی کریستال فشرده با وزن مخصوص ۲/۵۹-۲/۶۵ می باشد و متناسب با نوع ناخالصی آن ن ممکن است بی رنگ، سفید، خاکستری و یا مایل به قرمز باشد. مقدار SiO_2 آن ۹۸٪ و یا بیشتر است.

- کوارتزیت: یک سنگ متشکل از دانه های کوارتز می باشد که توسط یک ماده عموماً حاوی سیلیسیوم بهم پیوسته اند. مقدار SiO_2 آن باید حداقل ۹۶٪ و ترجیحاً ۹۷-۹۹٪ باشد.
- از طرفی مقدار CaO ، MgO ، Al_2O_3 موجود باید در حداقل ممکن و مقدار P_2O_5 نباید بیش از ۰.۰۲٪ باشد.
- کلسدونی دارای مقدار SiO_2 کمتر و حدود ۹۵٪ است که نسبت به کوارتز و کوارتزیت نامرغوبتر است. از اینرو بصورت محدود استفاده می شود.

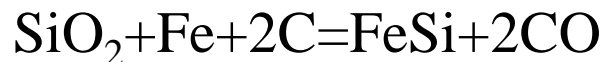
- احیا کننده در احیای فروسیلیس باید حداقل خاکستر، سطح واکنشی بالا، مقدار مواد فرار کم، مقاومت الکتریکی بالا و استحکام مکانیکی کافی داشته باشد.
- مواد مختلف حاوی کربن مانند زغال چوب، کک نفتی، کک قیری، کک متالورژیکی و زغال سنگ بعنوان احیا کننده استفاده می شوند.
- زغال چوب حاوی حدوده ۶۸٪ کربن، ۶-۸٪ خاکستر، ۲۰٪ مواد فرار و ۴-۶٪ رطوبت بوده و احیا کننده گران قیمتی است و عموماً برای تولید آلیاژ پرسیلیسیوم (فروسیلیس ۹۰٪) و سیلی سیوم کریستالی بکار می رود.
- مواد دارای آهن برای مثال خاکه آهن، پوسته ها، پرشده ها (پرکننده ها) در مخلوط بار با نسبت های مختلف متناسب با عیار فروسیلیس بکار می روند.

ملاحظات فیزیکوشیمیایی در ذوب فروسیلیس

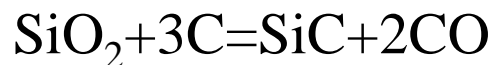
- احیای سیلیسیوم از سیلیکا توسط کربن جامد در دمای 1500C رخ می دهد.
- آهن مذاب سیلیسیوم احیا شده را حل کرده و از منطقه واکنش جدا می سازد.
- ذوب فروسیلیس لزوماً یک فرآیند بدون سرباره است.
- اما به دلیل حضور ناخالصی ها در مواد خام مانند اکسید آلومینیوم، اکسید کلسیم و اکسید منیزیم هنوز مقداری تشکیل سرباره رخ می دهد.
- واکنش فرآیند احیای سیلیسیوم ممکن است بصورت زیر بیان شود:

- واکنش در 1500C شروع شده و در 1800C کامل می شود. در حضور آهن، احیای سیلیکا طبق واکنش زیر فروسیلیس تولید می کند:

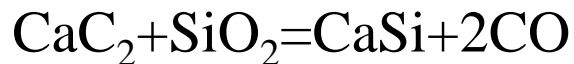
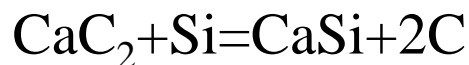
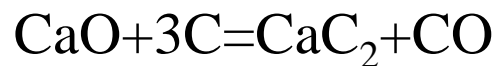
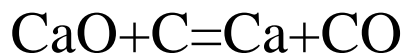
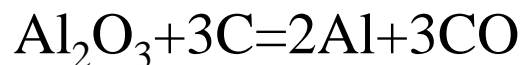
زمانیکه مقدار اضافی احیا کننده به کوره بارگیری شود ممکن است:

البته SiC سریعاً با آهن تجزیه می گردد:

فروسیلیس تجاری حاوی مقدار قابل توجه آلومینا (۱,۵-۲,۰٪ آلومینیوم) و کلسیم می باشد. در نتیجه واکنش های زیر ممکن است رخ دهد:

با مقدار اضافی سیلیسیوم ممکن است: $2\text{CaO} + \text{Si} = \text{Ca} + \text{SiO}_2$

ملاحظات عملیاتی

- ۱ - معمولاً فروسیلیس در کوره های قوس مخفی تولید می شود.
- ۲ - اتلاف سیلیسیوم از طریق تبخیر قابل توجه است.
- ۳ - پارامترهای الکتریکی مانند الکتروود، ولتاژ ثانویه و جریان الکتروود تاثیر چشمگیری روی عمل کرد کوره دارند.
- ۴ - مقاومت کوره با افزایش یا کاهش هدایت الکتریکی مخلوط بار و افزایش یا کاهش محیط الکتروود تنظیم می شود.
- ۵ - احیاکننده اضافی در مخلوط بار در طولانی ترین مدت سبب تشکیل کاربید سیلیسیوم خواه د شد.

تولید سیلیکومنگنز

سیلیکومنگنز یک اکسیژن زدای عالی برای فرومگنز پرکربن یا مخلوطی از فروسیلیس و فرو منگنز است.

روش های تولید سیلیکومنگنز بصورت زیر است:

- الف) احیای همزمان منگنز و سیلیسیوم از خاکه منگنز و کوارتزیت
- ب) احیای سیلیکا از کوارتزیت و افزودن فرومگنز پر کربن به مذاب
- ج) ذوب فروسیلیس و فرومگنز پر کربن با همدیگر

تولید فروکروم

فروکروم از خاکه کرومیت ($\text{FeO} \cdot \text{Cr}_2\text{O}_3$) بدست می آید.

مشخصات مطلوب خاکه کرومیت مناسب:

مقدار Cr_2O_3 آن حداقل ۴۵٪ و نسبت Cr/Fe نبایستی کمتر از ۲,۵ بوده و ترجیحا ۳,۰ باشد.

آلیاژ باید حاوی حداقل ۶۰٪ Cr باشد. احیای کربوترمیک خاکه کرومیت روش اصلی تولید فروکروم است.

- ▶ برای تولید فروکروم کم کربن در مرحله اول آلیاژ Fe-Cr-Si (فروسیلیس کروم) تهیه میشود.
- ▶ در مرحله بعد، سیلیسیوم اضافی در این آلیاژ برای تولید Fe-Cr کم کربن اکسید شده و خارج می گردد.
- ▶ احیای آلومینیوترمیک خاکه کرومیت نیز میسر است.

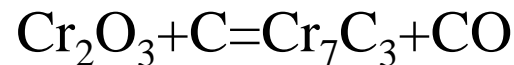
جزئیات فرآیند

فروکروم پرکربن می تواند در کوره های سر بسته و توسط فرآیند کربوترمیک تولید گردد.

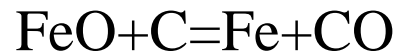
حداقل ۵۰٪ بار خاکه باید به شکل کلوخه با محدوده اندازه ۲۰-۸۰ mm باشد.

بار ورودی به کمک خرده های کک احیا می شود.

احیای اکسید کروم در 1100°C طبق واکنش زیر صورت می گیرد:

احیای اکسید آهن:

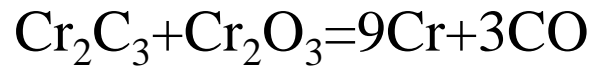

در ادامه، آهن احیا شده کاربید کروم را با تشکیل کاربید کمپلکس $(\text{CrFe})_7\text{C}_3$ حل می کند.

▶ احیای Cr_2O_3 به کروم بر اساس واکنش $2/3\text{Cr}_2\text{O}_3+2\text{C}=4/3\text{Cr}+2\text{CO}$ نیازمند دمای بالاست و از اینرو انجام آن کمتر محتمل است.

▶ احیای Cr_2O_3 در $1100-1500$ آغاز می شود.

▶ البته در یک دمای به اندازه کافی بالا:

▶ این واکنش معمولاً بین کاربید کروم موجود در مذاب و سرباره غنی از Cr_2O_3 و شناور روی آن رخ می دهد.

▶ با این وجود، ذوب فروکروم پرکربن عملاً در محدوده دمایی $1650-1750$ کارآمد است. در این دما، هردوی سرباره و فلز مذاب از سیالیت کافی برخوردارند.